

Šla bom v gore
v lepem valujočem krilu,
sešitem iz cvetnih listov.
Zakričala bom z vso močjo ...

Zemlja moja, bila si v solzah,
prebodena z bolečino.
Zemlja moja, jokala si v spanju
kot majhen ciganski otrok,
skrit v mahu.
Odpusti mi, zemlja moja,
mojo ubogo pesem,
moje ciganske napeve.
Položi svoje telo ob moje, zemlja moja.
Ko bo vsega konec, me boš sprejela.

Papusza (Poljska 1987) velja med današnjimi romskimi književniki za mater romske poezije. Med nacistično okupacijo Poljske se je skrivala po gozdovih in s to izkušnjo je prežeta večina njenega poznejšega dela.

Leksa Manush

Oda dvajsetemu stoletju

Dvajseto stoletje,
kaj si prineslo žalostnemu romskemu ljudstvu?
Si prineslo sonce v naša mračna življenja?
Si posušilo solze v očeh naših žena?
Si ožarilo naše pesmi in plese z radostjo?

Dvajseto stoletje: prisluhni našim pesmim.
Slišiš iz njihovega zvena,
kako so naša srca utonila v solzah?
Poglej naše plese:
morda se zdijo koraki naših žena lahki kot koraki ptic,
a v resnici se trudijo
odvreči grenko breme

z razbolelih ramen.

To breme si ti,
dvajseto stoletje,
in žalost, ki si jo prineslo
v vsako izmed naših življenj.

Leksa Manush (Latvija 1996) se je rodil v Moskvi in je bil svetovno priznan romski jezikoslovec, pisatelj in pesnik. Eden njegovih največjih dosežkov je prevod klasičnega indijskega epa Ramajana.

Rajko Đurić

Leta groze

Naša hiša je Auschwitz,
Tako velika in črna. Tako črna in velika.
Cvetni listi lobanj so skriti,
Raztreseni med visoko travo.
Molitve se vzpenjajo in padajo
Nazaj pod pepel, pod sanje,
Iščoč vrata, pot, izhod.

Tako velika hiša. Tako črna hiša.
Moje ustnice modrijo.
Ta leta groze so moja pot;
Njihova imena so postaje na poti.

Naša hiša je Auschwitz,
Tako velika in črna. Tako črna in velika.
Tu tečejo naše solze
In nam meglijo pogled.
Tu so zadušili naše prošnje,
Da jih ne bi nihče slišal.
Tu so nas spremenili v pepel,
Da bi ga veter raznesel.

Prisluhni, Adam! Prisluhni, Simon!
In Eva in Marija!
Petindvajset tisoč senc,
Ki me gledajo in mi sledijo: